

*Романюк І. М., кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри соціальної педагогіки та інформаційних
технологій в освіті НУБіП України (м. Київ)*

ВІЙСЬКОВЕ ВИХОВАННЯ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИХОВНОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ

На сучасному етапі реформування і розвитку Збройних Сил України особливого значення набуває питання підвищення духовної складової їх життєдіяльності та морально-психологічного потенціалу військ (сил). Це висуває підвищені вимоги до свідомості, самосвідомості, мотивації та життєвих настанов військовослужбовців, від ступеня сформованості яких залежить готовність особового складу до виконання завдань за призначенням.

Ключові слова: виховання, виховна та соціально-психологічна робота, вищий військовий навчальний заклад, військове виховання, військове навчання, Збройні Сили України, курсанти, органи виховної та соціально-психологічної роботи, слухачі.

На современном этапе реформирования и развития Вооруженных Сил Украины особое значение приобретает вопрос повышения духовной составляющей их жизнедеятельности и морально-психологического потенциала войск (сил). Это предъявляет повышенные требования к сознанию, самосознанию, мотивации и жизненным установкам военнослужащих, от степени форсированности которых зависит готовность личного состава к выполнению задач по предназначению.

Ключевые слова: воспитание, воспитательная и социально-психологическая работа, высшее военное учебное заведение, военное воспитание, военное обучение, Вооруженные Силы Украины, курсанты, органы воспитательной и социально-психологической работы, слушатели.

Постановка задачі у загальному вигляді. Загальновідомо, що реформування армії будь-якої держави, у тому числі Збройних Сил України (ЗСУ), потребує розв'язання не лише відповідних організаційних і військово-технічних проблем, але й побудови оптимальної та ефективної системи навчання і виховання особового складу, спрямованої на забезпечення належного рівня його морально-психологічної готовності до виконання завдань за призначенням. Одними із напрямів цієї діяльності є, по-перше, “виховання вихователів” у стінах вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ), а по-друге – теоретична і методична підготовка слухачів (курсантів) як майбутніх суб'єктів військового виховання до подальшої військово-професійної діяльності, зокрема озброєння їх відповідними знаннями, формування у них навичок і вмінь висококваліфікованої виховної та соціально-психологічної роботи з військовослужбовцями та працівниками ЗСУ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки проблеми виховання військовослужбовців і курсантів ВВНЗ, а також громадян України в цілому, стали предметом низки дисертаційних досліджень і наукових праць (А. О. Афанасьєв, В. М. Дзюба, В. І. Каюков, Ю. С. Красильник, Р. Р. Петронговський, Г. В. П'янковський, Г. Д. Темко, М. І. Томчук, В. В. Шевченко та ін.).

Проте, в більшості робіт розглядаються лише окремі аспекти виховання військовослужбовців і курсантів, а виховання слухачів гуманітарного профілю у ВВНЗ практично не досліджене. Дослідження різних напрямів виховання студентів і курсантів ВНЗ та ВВНЗ є предметом наукових досліджень багатьох учених. Так, у дисертаційних дослідженнях Л. О. Белової здійснено аналіз соціологічних аспектів виховної системи сучасного ВНЗ, В. В. Борисова – обґрунтовано теоретико-методологічні засади формування національної самосвідомості учнівської та студентської молоді, Т. Г. Гуковської – розглянуто формування емоційно-почуттєвої сфери студентів гуманітарних факультетів у ВНЗ. Проблеми патріотичного виховання студентів у Національному університеті “Одеська юридична академія” розглянуті у книзі, яка вийшла у 2011 році у цьому ВНЗ [1; 2; 6; 10].

Низка праць присвячена проблемам виховання військовослужбовців ЗСУ та інших військових формувань України, а також курсантів ВВНЗ. Проте, у більшості робіт розглядаються лише окремі напрями цієї діяльності. Зокрема, у роботі С. М. Гречка обґрунтовано системний підхід до виховання дисциплінованості у курсантів ВВНЗ, В. В. Зоня – виховання вольових якостей у курсантів ВВНЗ, Т. К. Ісаєнко – виховання моральної культури курсантів у

педагогічному процесі вищих військових закладів освіти, Ю. М. Семенова – естетичне виховання курсантів вищих військових закладів освіти [7; 8; 11].

На особливу увагу заслуговує праці вітчизняного педагога і психолога В. В. Ягупова, в яких фактично вперше у вітчизняній військовій педагогіці обгрунтовано засади військового навчання і виховання, а термін “військове виховання” розглядається безпосередньо [12].

Мета статті полягає в обгрунтуванні методологічних і методичних основ військового виховання слухачів (курсантів) у ВВНЗ, що готують фахівців гуманітарного профілю, визначенні його позитивних сторін і недоліків.

Викладення основного матеріалу. Поняття “військове виховання” ми розглядаємо в його сучасній інтерпретації, яка відрізняється від визначення цієї категорії в радянській військовій педагогіці. Відомо, що в науковій та навчальній літературі радянських часів родовим поняттям вважався термін “виховання”, яке, в свою чергу, поділялося на відповідні складові: ідейно-політичне, військово-професійне (військове), моральне, правове, естетичне та фізичне виховання [3, с. 192; 4, с. 304]. У контексті сучасного розуміння поняття “військове виховання” ми вважаємо його тотожним за своєю сутністю та змістом з терміном “виховання військовослужбовців”, який вживався в радянській педагогіці. Логічність використання такого терміну є також очевидною при розгляді однієї з складових військової науки – “військового навчання та виховання”, назва якої підкреслює взаємозв'язок обох понять.

Поняття “*військове виховання слухачів (курсантів) ВВНЗ*” можна тлумачити як процес цілеспрямованого, системного, організованого і планомірного впливу на свідомість, підсвідомість, пізнавальну, емоційно-вольову та мотиваційну сфери особистості офіцера і курсанта з метою формування у нього наукового світогляду, високих моральних, громадянських, військово-професійних та інших якостей для забезпечення всебічного і гармонійного розвитку його особистості, ефективного навчання у ВВНЗ та успішної професійної діяльності в подальшому на відповідних посадах з ВСПР ЗСУ у мирний і воєнний час.

Враховуючи погляди вітчизняних фахівців, на напрями військового виховання,

а саме: громадянське (національне), патріотичне, військово-професійне, моральне, розумове, естетичне, соціально-правове, екологічне, родинно-сімейне та фізичне і вважаємо доцільним організацію виховної роботи зі слухачами (курсантами) ВВНЗ за цими напрямками. При цьому, крім напрямів, що виокремлюються вітчизняними вченими [12, с. 162-163], запропонуємо виділення таких напрямів виховання, як “патріотичне” та родинно-сімейне. Хоча виділення останнього напрямку виховання здебільшого не зустрічається у науковій літературі, присвяченій функціонуванню ЗСУ, він, є актуальним і таким, що потребує виокремлення, враховуючи складні специфічні умови життєдіяльності сімей військовослужбовців (житлова проблема, обмеження вільного переміщення військових без відповідного дозволу керівництва, непоодинокі випадки труднощів із працевлаштуванням дружин, що часто зменшує і без того невеликий бюджет сім'ї, інші численні соціально-побутові незручності) та пов'язані з цим випадки розпаду офіцерських сімей.

Однією з особливостей військового виховання слухачів (курсантів) ВВНЗ є те, що воно ґрунтується, з одного боку, на загальнодержавних засадах побудови системи виховання в Україні, які мають відношення до всіх ВНЗ, а з іншого – на специфічних нормативно-правових засадах виховання особового складу ЗСУ, що стосуються як військових частин (підрозділів) в цілому, так і ВВНЗ, зокрема. У них в узагальненому вигляді містяться соціальні вимоги держави до офіцерів – фахівців ВСПР та засад його службової діяльності у військах (силах) на відповідних посадах.

Особливостями підготовки та виховання фахівців для ВСПР ЗСУ, у порівнянні з вихованням студентів цивільних ВНЗ є такі:

1. На слухачів (курсантів) ВВНЗ поширюються як загальнодержавні положення щодо організації навчально-виховного процесу (НВП) у ВНЗ, так і специфічні вимоги, що висувуються до них як до військовослужбовців ЗСУ.

2. Навчання та виховання слухачів (курсантів), на відміну від підготовки більшості студентів, має за мету не лише досягнення необхідного рівня їхньої особистої вихованості та професіоналізму та, але й підготовку їх як військових педагогів – вихователів підлеглих.

3. Специфічною особливістю ВВНЗ, в яких навчаються офіцери, є те, що останні вже мають достатньо високий рівень військово-професійної підготовленості, досвід військово-педагогічної, виховної, соціально-психологічної роботи, розвинені моральні, психологічні та військово-професійні якості, риси характеру та переконання.

4. Значна частина НВП ВВНЗ здійснюється не в аудиторіях, а в польових та інших специфічних умовах військової діяльності. Це має виняткове значення для виховання у слухачів (курсантів) якостей організаторів і керівників, для їх психологічної підготовки до служби у військах (силах) і дій у воєнний час.

Розглядаючи методологічні засади військового виховання у ВВНЗ, слід зазначити, що погляди більшості науковців і відповідні положення нормативно-правової бази співпадають у тому, що військове виховання у НВП ВВНЗ займає центральне місце та є більш широким поняттям, ніж навчання. Розглядаючи взаємовідношення виховання і навчання в єдиному педагогічному процесі у ВВНЗ, необхідно підкреслити наступне:

1. Виховання – поняття ширше, ніж навчання, по цілях, завданнях і сфері впливу. Навчання по відношенню до виховання, з одного боку, співвідноситься, як частина до цілого, а з іншої – як засіб досягнення мети. Навчальна діяльність, викладання виступає одночасно і як виховання, бо вплив викладача на психіку тих, хто навчається, передбачає певну виховну складову.

2. На відміну від навчання виховання – це складніший і важчий процес. Воно вимагає значно більших зусиль і педагогічної майстерності, ніж озброєння слухачів (курсантів) знаннями, вироблення у них навиків і умінь. Виховання покликане формувати у того, хто виховується, певний тип поведінки, правильне відношення його до навколишнього світу і до самого собі. Знання, навиків, умінь – необхідні компоненти правильної поведінки офіцера і курсанта.

3. Виховання, маючи справу зі складнішими структурами психічних явищ, ніж навчання, вимагає глибшого “проникнення” в психіку людини, створення більш складної системи впливу на неї. А звідси випливає, що для успішного виховання слухачів (курсантів) викладачеві

важливо глибоко знати свій предмет, володіти методичною майстерністю, служити для тих, хто навчається, зразком громадянської свідомості, відповідальності, принципності, етичної чистоти.

4. Виховання і навчання відрізняються один від одного по специфіці планування і організації процесів, а також по критеріях і методиці прояву результатів.

5. Якщо у навчанні існує суворі послідовність вивчення окремих предметів і тем, то у вихованні послідовність визначається, виходячи з рівня вихованості, необхідності і важливості тих або інших якостей особистості й завдань виховання. Виховання – це процес багатогранний. Виховуючи у слухачів (курсантів), наприклад, відчуття патріотизму, ми разом з тим формуємо і такі почуття та особистісні якості, як громадянську відповідальність і вірність військовому обов’язку.

6. Відмінність процесів виховання і навчання виявляється в критеріях і методах виявлення результатів роботи. Кінцевим продуктом навчальної діяльності є знання, навиків і умінь слухачів (курсантів), об’єм і якість яких порівняно легко визначаються в ході контрольних робіт, заліків, іспитів і інших видів перевірок. Результати виховання – рівень сформованості свідомості, переконань, силу волі, етичні якості та людини – не можна встановити одноразовими контрольними перевітками.

Розгляд місця військового виховання у ВВНЗ був би не повним без аналізу виховних аспектів терміну “військове навчання”. На думку вітчизняних науковців, військове навчання є планомірною, організованою, спільною і двосторонньою цілеспрямованою діяльністю тих, хто навчає і тих, хто навчається, спрямованою на свідоме, міцне і глибоке опанування останніми системою військово-професійних знань, навичок і умінь, процесом, під час якого набувається військова освіта, відбувається виховання, розвиток і психологічна підготовка військовослужбовців і військових підрозділів, формування світогляду, засвоєння воєнного досвіду людства і військової діяльності” [12, с. 25].

Аналіз функцій військово-дидактичного процесу дозволяє стверджувати, що освітня функція процесу навчання реалізується через виховну та розвиваючі функції, а також психологічну підготовку та самовдосконалення того, хто навчається (рисунок 1).

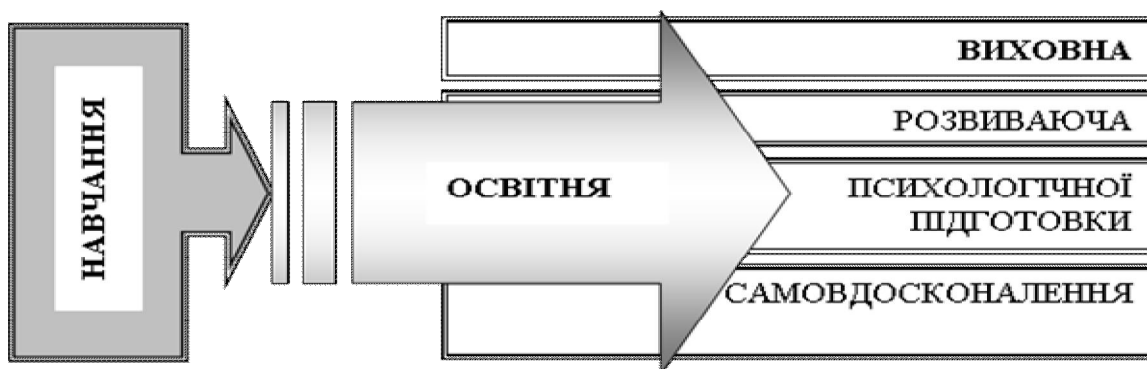

Рисунок 1. Місце виховної функції у навчально-виховному процесі ВВНЗ

При цьому, "... виховна функція є невіддільною від освітньої і спрямована на забезпечення єдності навчально-виховного процесу... Ця функція становиться головною у військово-навчальному процесі, яка підпорядковує собі всі інші" [12, с. 100].

Метою виховання в українському суспільстві, яка впливає на визначення цілей виховання слухачів (курсантів) ВВНЗ, можна вважати формування гармонійно розвинутої та суспільно активної особистості з науковим світоглядом, високим духовним потенціалом, що бажає та вміє працювати на благо самого себе й суспільства.

Обґрунтування концептуальних основ військового виховання слухачів (курсантів) ВВНЗ і побудова виховного процесу з ними неможливі без чіткого визначення його принципів. На основі існуючих поглядів науковців нами запропонована система принципів із трьох їх груп.

До першої групи принципів відносяться загальні принципи виховання, зокрема: науковості; суспільної спрямованості; виховання особистості в діяльності та спілкуванні; стимулювання внутрішньої готовності особистості; гуманізму в поєднанні з високою вимогливістю; оптимістичного прогнозування; опори на позитивні якості вихованців; врахування вікових та індивідуальних особливостей тих, хто виховується, їх інтересів і потреб; виховання в колективі.

Другою групою принципів, які безпосередньо впливають на процес військового виховання, можна вважати принципи національного виховання українських громадян, які ми визначаємо на основі поглядів вітчизняного педагога академіка С. У. Гончаренка [5, с. 270]: виховання в громадянському, національному дусі; гуманізм; демократизм; природовідповідність; діяльнісно-

особистісний підхід; наступність; спадкоємність поколінь.

До третьої групи принципів можна віднести принципи військового виховання, зокрема виховання у процесі військової діяльності і повсякденного життя; суб'єкт-суб'єктний характер виховних відносин; наступальність, активність, системність і конкретність виховних заходів; свідомість, самодіяльність та активність вихованців; поєднання комплексного, диференційованого та індивідуального підходу у виховній діяльності; єдність, погодженість і спадковість виховних впливів, зусиль і дій; оптимізація виховного процесу [12, с.136-137].

Суб'єктами військового виховання у ВВНЗ є: керівництво навчальних закладів та їх структурних підрозділів (факультетів, кафедр); командири навчальних груп; викладачі під час проведення ними занять із відповідними навчальними групами; військові колективи та соціальне середовище у цілому.

Об'єктами військового виховання у ВВНЗ є: слухачі та курсанти; слухацькі (курсантські) колективи.

Обґрунтування системи військового виховання слухачів (курсантів) ВВНЗ передбачає також врахування інноваційних підходів до її побудови, сучасних тенденцій щодо гуманізації, демократизації процесу виховання, надання йому суб'єкт-суб'єктного, громадянського, національного та професійного спрямування, використання нетрадиційних підходів до його

Враховуючи особливості побудови системи підготовки фахівців ВСІР, в ній можна виділити три складові військового виховання, які функціонують у відповідних ВВНЗ, а саме:

1. *Виховання курсантів* – майбутніх фахівців ВСІР тактичного рівня у Військовому інституті Київського національного університету імені Тараса

Шевченка (за спеціалізаціями “Військова психологія”, “Військова політологія”), Академії Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (за спеціалізаціями: “Культурологія”, “Виховна робота у підрозділах (частинах) Сухопутних військ”), Харківському університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (за спеціалізацією: “Виховна робота у підрозділах (частинах) Повітряних сил”), Академії військово-морських сил імені П. С. Нахімова (за спеціалізацією: “Виховна робота у підрозділах (на кораблях) Військово-Морських сил”).

2. *Виховання офіцерів* – майбутніх фахівців ВСПР оперативного-тактичного рівня у Національному університеті оборони України (за спеціалізаціями: “Організація морально-психологічного забезпечення військ (сил)”, “Організація інформаційно-пропагандистського забезпечення військ (сил)”, “Військова журналістика”, а також, в разі наявності державного замовлення, за спеціальністю “Педагогіка вищої школи”).

3. *Виховання офіцерів* – майбутніх фахівців органів ВСПР оперативного-

стратегічного рівня у Національному університеті оборони України (за спеціальністю “Управління діями з’єднань та об’єднань Збройних Сил”).

У педагогічному розумінні система військового виховання слухачів (курсантів) ВВНЗ є феноменом педагогічної взаємодії між суб’єктами та об’єктами виховання, створеним на основі здобутків військової та гуманітарної науки, засадах національно-історичних і військових традицій українського народу та його ЗС, інтегрованим у систему громадянського, національного та патріотичного виховання громадян нашої держави, який містить в собі органічно взаємопов’язані цільовий, емоційно-мотиваційний, змістовний, процесуальний, контрольний-регулюючий, результативний і суб’єкт-суб’єктний компоненти, спрямовані на досягнення ефективності виховання, високого рівня вихованості офіцерів і курсантів та їх готовності до успішної професійної діяльності в ОВСПР (рисунком 2).

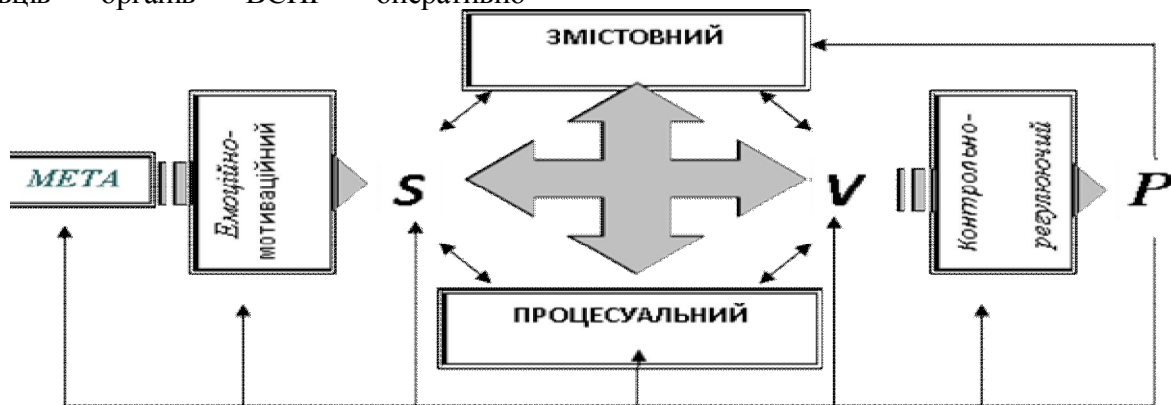

Рисунок 2. Система військового виховання слухачів (курсантів) ВВНЗ

Розуміння поняття “мета військового виховання у ВВНЗ”, можна також стверджувати, що найголовніша мета такого виховання – формування у слухачів (курсантів) потреби постійного самовдосконалення.

Мета військового виховання слухачів (курсантів) служить основою для визначення напрямів, завдань і змісту цієї діяльності з урахуванням вимог Положення про органи з виховної та соціально-психологічної роботи у Збройних Силах України, організаційно-методичних вказівок щодо реалізації соціальної та гуманітарної політики у вищих військово-навчальних закладах та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів у відповідному навчальному році, планів виховної та соціально-психологічної

роботи, зміцнення військової дисципліни у відповідному ВВНЗ на навчальний рік.

Аналіз практичних засад функціонування системи військового виховання у ВВНЗ дозволяє виділити позитивні аспекти та деякі недоліки.

До позитивних аспектів виховання слухачів (курсантів) ВВНЗ можна віднести:

1. Наявність необхідних нормативно-правових та управлінських основ організації виховного процесу у ВВНЗ, основний зміст яких на сьогодні відображується в Організаційно-методичних вказівках щодо реалізації соціальної та гуманітарної політики у ВВНЗ у 2012-2013 навчальному році, затверджених Першим заступником Міністра оборони України.

2. В цілому, достатньо високий рівень підготовленості суб'єктів виховання та організації виховного процесу, оскільки у ВВНЗ традиційно працюють висококваліфіковані досвідчені вчені та інші фахівці, які не лише належним чином підготовлені теоретично, але й, як правило, мають значний практичний досвід військової служби і навички організації та проведення виховної роботи з особовим складом.

3. Наявність у ВВНЗ значного потенціалу використання виховних аспектів навчальних занять як методу опосередкованого педагогічного впливу на слухачів (курсантів) гуманітарного профілю.

До недоліків функціонування системи військового виховання слухачів (курсантів) ВВНЗ слід віднести:

1. Поширення, починаючи з 2005 року, серед окремих військових керівників суб'єктивних поглядів стосовно ролі органів з гуманітарних питань (виховної роботи) у життєдіяльності військ (сил), ставлення до виховної роботи і до статусу відповідних посад у ВВНЗ і ЗС України в цілому як до чогось другорядного, а також прийняття деяких недоцільних рішень у гуманітарній сфері.

2. Не конкретне формулювання кваліфікаційних вимог до кандидатів для призначення на посаду заступника начальника вищого військового навчального закладу з гуманітарних питань у пункті 2.3. Інструкції про порядок заміщення вакантних посад командування, наукових, науково-педагогічних (педагогічних) працівників у вищих військових навчальних закладах (військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів).

3. Не зовсім вдала редакція назв розділів планів виховної та соціально-психологічної роботи, зміцнення військової дисципліни, які складаються ВВНЗ згідно з Організаційно-методичними вказівками щодо реалізації соціальної та гуманітарної політики у ВВНЗ у 2012-2013 навчальному році, а також попередніх роках.

4. Певне "розчинення" напрямів військового виховання у виховному процесі, викликане тим, що у планах виховної та соціально-психологічної роботи, зміцнення

військової дисципліни ВВНЗ ці напрями (крім військово-патріотичного, якому присвячено розділ V вказаного плану), окремо не виділені, що призводить до безсистемності та фрагментарності відповідних заходів.

5. Відносно невеликий, у порівнянні із арміями провідних країни світу, бюджет навчального часу на викладання дисциплін гуманітарного циклу для слухачів оперативного-тактичного та оперативного-стратегічного рівнів підготовки, про йшлося вище.

6. Не зовсім оптимальний розподіл бюджету навчального часу у ВВНЗ, де готуються курсанти – майбутні фахівці ВСПР ЗСУ тактичного рівня.

7. Відсутність у навчальних програмах і планах підготовки фахівців оперативного-стратегічного рівня Національного університету оборони України додаткового блоку навчальних дисциплін для слухачів гуманітарного профілю, потреба в існуванні якого є очевидною [9].

Таким чином, констатуємо в цілому позитивний стан нинішньої системи підготовки фахівців ВСПР у ВВНЗ слід наголосити на наявності значної кількості недоліків, без усунення яких, домогтися кардинального підвищення її функціонування буде навряд чи можливо.

Висновки. Враховуючи стійке зростання у сучасних умовах ролі духовної складової функціонування ЗСУ, особливого значення набуває підготовка у ВВНЗ висококваліфікованих офіцерів – фахівців ВСПР, від професійної діяльності яких безпосередньо залежить морально-психологічний стан військ (сил) та їх боєготовність у цілому. Військове виховання у ВВНЗ займає центральне місце та є більш широким поняттям, ніж навчання. Основними напрямками військового виховання офіцерів і курсантів є громадянське (національне), патріотичне, військово-професійне, моральне, розумове, естетичне, соціально-правове, екологічне, родинно-сімейне та фізичне. За ними доцільно організувати виховну роботу зі слухачами (курсантами), з відображенням їх у відповідних планах ВВНЗ.

Література

1. Белова Л.О. Виховна система сучасного ВВНЗ: соціологічні аспекти аналізу: Автореф. дис... д-ра соціол. наук: 22.00.04 / Нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2005. – 35 с.

2. Борисов В.В. Теоретико-методологічні засади формування національної самосвідомості учнівської та студентської молоді: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.07 / Терноп. нац. пед. ун-т ім. В.Гнатюка. – Т., 2006. – 40 с.
3. Военная педагогика и психология / А.В. Барабанщиков, В.П. Давыдов, Э.П. Утлик, Н.Ф. Феденко. – М.: Воениздат, 1986. – 240 с.
4. Вопросы обучения и воспитания в военно-учебных заведениях / Под ред. И. Н. Шкадова. – М.: Воениздат, 1976. – 523 с.
5. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
6. Гуковська Т.Г. Формування емоційно-почуттєвої сфери студентів гуманітарних факультетів у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Східноукр. нац. ун-т ім. В.Даля. – Луганськ, 2010. – 20 с.
7. Зонь В.В. Виховання вольових якостей у курсантів вищих військових навчальних закладів: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Військовий гуманітарний ін-т Національної академії оборони України. – К., 2002. – 210 с.
8. Ісасенко Т.К. Виховання моральної культури курсантів у педагогічному процесі вищих військових закладів освіти: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Полтавський держ. педагогічний ун-т ім. В.Г.Короленка. – Полтава, 2005. – 222 с.
9. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра / Кваліфікація –Професіонал державного воєнного управління у сфері оборони, офіцер військового управління оперативно-стратегічного рівня. – Офіційне видання. – Київ. – Національний ун-т оборони України, 2008. – 25 с.
10. Патриотическое воспитание студентов в Национальном университете “Одесская юридическая академия”. Специальная и военная подготовка / [авт.-сост.: В. Е. Загородний, С. Н. Скурихин] ; под общ. ред. С. В. Кивалова, президента Нац. ун-та “Одес. юрид. акад.”, акад. АПН Украины, д-ра юрид. наук, проф. – О. : Юридична література, 2011. – 196 с.
11. Семенов Ю.М. Естетичне виховання курсантів вищих військових закладів освіти: дис... канд. пед. наук: 20.02.02 / Київський військовий гуманітарний ін-т. – К., 1998. – 183 с.
12. Ягупов В. В. Теорія і методика військового навчання: Монографія. – К.: Тандем, 2000. – 380 с.

Romanyuk I. M., candidate of pedagogical sciences, associate professor
MILITARY EDUCATION AS A PART OF TRAINING EDUCATIONAL, SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL WORK

At the present stage of reform and development of the Armed Forces of Ukraine is particularly important issue of increasing the spiritual component of their livelihoods and building morale of troops (forces). This places high demands on consciousness, self-awareness, motivation and vital installations troops, the degree of which depends on the forcing of readiness of personnel to perform assigned tasks. It is well known that the army reform of any state , including the Armed Forces of Ukraine requires solving not only relevant organizational and military- technical issues , but also to construct an optimal and effective training and education of personnel, designed to provide the proper level of its moral and psychological readiness to perform tasks. One of the goals of this activity are, firstly, "education teachers " within the walls of higher military educational institutions, and secondly - the theoretical and methodological training of students (cadets) as subjects for future military training to further military and professional activities , including equipment with appropriate knowledge , forming their skills highly educational, social and psychological work. The concept of "military training" we consider in its modern interpretation, which differs from the definition of this category in the Soviet military pedagogy. It is known that in the scientific and educational literature of the Soviet period was considered a generic term, the term "education", which, in turn, divided into appropriate components: the ideological and political, military and professional (military), moral, legal, aesthetic and physical education.

Keywords: education, educational and socio-psychological work, higher military educational institutions, military education, military training, the Ukrainian Armed Forces, cadets, educational bodies and socio-psychological work, listeners.